Î ñî áaí í î ñòè òaðì î ýäñ ñï ëàâî â Mo–Re, Mo–Re–Nb è ýëaêòðî í í î -òî ï î ëî ãè÷añêèé ï aðaõî ä â ýòèõ ñèñòàì àõ

Ò. À. Èãí àòüàâà, À. Í . Âàëèêî äí ûé

Í àöèîí àëüí ûé í àó÷í ûé öáí òð «Õàðüêî âñêèé ôèçèêî -òàõí è÷añêèé èí ñòèòóò», óë. Àêàäàì è÷añêàÿ, 1, ã. Õàðüêî â, 61108, Óêðàèí à E-mail: xkbm@komeran.com.ua

 $ilde{
m N}$ òàòüÿ ïîñòóï èëà â ðäaàêöèm P 7 ôaâðàëÿ 2002 ã., ïîñëa ïaðaðaáíòêè 13 ì aðòà 2002 ã.

PACS: 72.15.-v, 72.15.Jf

1. Ââàäàíèà

Ï aðaöî äí ûa ì aòàëëû è ñï ëàâû èì aþò ñëî æí óp ýëaêòðî í í óþ ñòðóêòóðó è ÿâëÿþòñÿ èí òaðañí ûì è î aúaêòàì è äëÿ èçó÷aí èÿ ýëaêòðî í í ûõ ï aðaõî äî â Ëèôøèöà 2,5 ðî äà [1]. Â äàëüí aéøàì ýòè ï aðaõî äû â ëèòaðàòóða ñòàëè í àçûâàòüñÿ ýëaêòðî í í î -òî ï î ëî ãè+añêèì è (ÝÒÏ). Ýëaêòðî í í î -òî ï î ëî ãè÷añêèa ï aðaõî äû áûëè ï ðaäñêàçàí û òaî ðaòè÷añêè [1] äëÿ ÷èñòûõ l àòàëëîâ â 11ðl àëüíîl fîîñòîÿí èè è dàññì àòðèâàëèñü â óñëîâèÿõ l àëûõ óï đóãèõ í àï ðÿæáí èé. Ýêñï àðèl áí òàëüíî à èçó÷áí èả ÝÒľ îãdàí è; èâàëîñü ýoèl è òàî ðàòè; àñêèl è ï ðàäñòàâëáí èÿl è. Î fîí ááí 11 fhôu ï ëî òíî fhòè ýë àêòðî 11 ûõ fîî ñòîÿí èé $\delta v \approx \pm (E_c - E_F)^{1/2}$, âî çí èêàþùàÿ ï ðè ÝÒľ â ýoìl ñëo; àà, ï ðî ÿäëÿàôñÿ í à ôî í à ï ëàáî 1ãî õî äà $v_0(E)$ äëÿ ; èñòî ãî l àòàëëà è òðóäí î èäáí -

ò
èôèöèðóàòñÿ. Çä
àñü ${\rm E}_{\rm F}$ — ýí àðãèÿ Ôàðì è, ${\rm E}_{\rm c}$ êðèòè÷añêàÿ ýí aðãèÿ, ïðè êî òî ðî é ï ðî èñõî äèò ÝÒÏ. Ï îñëa îòêðûòèÿ ýòèõ ï aðaõî äî â â ñâaðõï ðîâî ăí èêàõ [2] ñèòóàöèÿ èçì áí èëàñü. Äëÿ ñâàðõï ðîaî aí èêî â ýêñï aðèì aí òàëüí î [2] è òaî ðaòè÷añêè [3] áûëà óñòàíîâëaíà ñâÿçü ìaæäó îñîáaííîñòüþ $\delta v(E)$, $\hat{a}\hat{i} \hat{c}\hat{i} \hat{e}\hat{a}\hat{b}\hat{u}\hat{a}\hat{e} \hat{i}\hat{d}\hat{e} \hat{Y}\hat{O}\hat{I}$, $\hat{e}\hat{i}\hat{n}\hat{i}\hat{a}\hat{a}\hat{i}\hat{i}\hat{n}\hat{d}\hat{v}\hat{i}\hat{e}$ ñâadõï dî âî äÿùèõ õàdàêòadèñòèê. Áûëî ïîêàçàíî, ÷òî ïðî èçâî äí à
ÿ $\partial T_c(P,C)/\partial P$ èì ả
àò ýê
ñòðàì óì , ñâÿçàííûé ñ $\partial \delta v(E) / \partial E$, è ÿâëÿàòñÿ îäíîçíà÷íûì éðèòàðèàì ÝÒÏ â ñâàðõïðîâîäÿùèõ ì àòàëëàõ è ñ
ï ëàâàõ, çäáñù T_c — òàì ï àðàòóðà ñâàðõï ðî âî äÿ-ùàãî ï àðàôî
 äà, P — äàâëáí èà, C — êî í öáí òðàöèÿ ïðèì áñè. Í î âûì áûëî í a òî ëüêî óñòàí î âëaí èa ñâÿçè îñîáaííîñòè ñ ýêñòðàìóìîì ïðîèçâîäíîé, íî è ðàññì îòðaí èa íîâîãî âí aøí aãî ïàðàì aòðà, ñ ïîìîùüþ êîòîðîãî ìîæíî ïðèáëèçèòü ýíaðãèþ Ôàðì è ê îñî áî é òî ÷êa ýëaêòðî í í îãî ñi aêòðà. Í à ï ðèì aða ñâaðõï ðî âî äí èêî â áûëî âï aðâûa ýêñï aðèì aí òàëüí î [4,5] è òaî ðaòè÷añêè [3,6] ï î êàçàí î, ÷òî èçì aí aí èÿ òî í êî é ñòðóêòóðû ýë aêòðî í í î ãî ñï áêòðà ì áòàëëà ï ðè äâèæáí èè óðî âí ÿ Ôáðì è ìîæíî íàáëþäàðü ïîä âëèÿíèàì íà ðîëüêî äàâëàí èÿ, íî è ïðèì añè. Âàðüèðóÿ îäíîâðàì aííî äâà ïàðàì aòðà — äàâëaí èa è êî í öaí òðàöèþ ï ðèì añaé ðaçëè÷íîé âàëaíòíîñòè, ñäâèãàþùèõ ýíaðãèþ Ô
ảðì è ââ
ảðõ ë
èáî âí èç î
òí î ñ
èò
äëüí î $E_{\rm F}^0$ ÷
èñ
òí ã
î ì aòàëëà, ì î æí î âñaãäà ðaàëèçî âàòü óñëî âèÿ, êîãäà $E_F = A_c$, è íàáëþäàòü èçì aí aí èÿ òîïîëîãèè ïîâàðõíîñòè Ôàðì è: ïîÿâëaíèa ëèáî èñ÷açíîâaí è aãdóïïû íîñ eò aë aé (ýë aê dô îíû, äûdê e), î áðàçî âàí èa èëè ðàçðûâ ï aðaì û÷êè. Í î ï î ëî æaí èþ ýêñòðaì óì à î òí î ñ èò a ë üí î øê à ë û ýë a êò ðî í í û õ êlíöalóðaöèé èeè äaâëalèÿ ìlæll îïðaäaëèdü êðèòè÷añêèa êîíöaí òðàöèþ èëè äàâëaíèa, ïðè êîòî đũõ ï đî èñõî äèò ýëaêòđî í í î -òî ï î ëî ãè÷añêèé ï aðàõî ä.

 80-a ãî äû â ðÿäa òaî ðaòè÷añêèõ ðàáî ò [7,8] îáðàòèëè âíèìàíèa íà òî, ÷òî, èçó÷àÿ çàâèñèì î noù oàdì î ýan $\alpha(\tilde{N})$ ï đè ô e nedî â a í î é o a i ï aðàòóða, ìîæíî íaïîñðaäñòâaííî íàáëþäàòü îñîáaí í î ñòü, ñâÿçàí í óþ ñ î ñî áaí í î ñòüþ ï ðî èçâî äí î é ïëîdíîñde ýëaêddîííûo ñîñdîÿíeé ïî ýíadãee $\approx\pm~({\rm E_c}-{\rm E_F})^{-1/2}$, òàê êà
ê $\alpha(C)\approx\partial\nu(E)/\partial E$ è ï ðè óñëî âè
è ${\rm E_F}={\rm E_c}$ èì ààò ýêñò
đàì óì . Cí àê ýêñò
đàì óì à îï ðaäaëÿaò òèï íîñèòàëaé (ýëaêòðîííàÿ ëèáî äûðî÷íàÿ ïîëîñòè) [9,10]. Òàêèì îáðàçîì, ñòàëî ÿñíî, \div òî çàâèñèì î ñòü òaðì î ýäñ $\alpha(\tilde{N})$ ï ðè èññëaäîâàí èè ÝÒÏ â í î ðì àëüí îì ñî ñòî ÿí èè ì aòàëëà ÿâëÿàòñÿ àíàëîãîì çàâèñèìîñòè $∂T_c(P,C)/∂P$ ïðè èññëaaî âaí èè ÝÒÏ â ñâaðõï ðî âî äÿùaì ñî ñòî ÿí èè è òàñòîì ïðè îïðàäaëaíèè îñîáûõ òî÷aê â ýëaêòðîííîì ñï aêòða. Í áùaa âûðàæaí èa äëÿ òaðì îýäñ

$$\alpha = AT + BT^3, \tag{1}$$

ãäa ï aðâî a ñëàãààì î a (äèôôóçí àÿ ÷àñòü òaðì î ýäň) çàâèñèò î ò ï ëî òí î ñòè ýëáêòðî í í ûõ ñî ñòi ÿi èé è î òðàæààò î ñî áaí í î ñòè, ñâÿçàí í ûa ñ ÝÒÏ; âòî ðî a ñëàãààì î a î áóñëî âëai î ýôôàêòàì è ôî í î í í î âî óâëa ÷aí èÿ [11].

 í à noi vù a é dà a chí a ch ñâaðõï ðî âî äÿùèõ ñï ëàâî â Ì î–Re, Mo–Re–Nb, äëÿ êî lî đûõ â ï da ä û a û da â û da â î da â î da â ê î da ì î noÿì $T_c(C)$, $\partial T_c(P,C)/\partial P$ [12,13] è $\alpha(\tilde{N})$ [14] í à á ë þä à ë ñÿ ýë a ê ò ð î í í î - ò î ï î ë î ã è ÷ a ñ ê è é ï a ð a õ î ä è áûëè ïîëó÷aíû aãî êîëè÷añòâaiíûa ïàðàì aòðû [13]. Ýòî äàëî âî çì î æí î ñòü ñî ï î ñòàâèòü ï ðî ÿâëaí è áÝ ÔÏ â ñ âî éñ ò â à õ â ì ð à ë ü í û õ ì a ò à ë ë î â è ñâadõï dî âî äí èêî â. Çàì aòèì, ÷òî â ëèòadàòóda èçâảñòíî áî ëuøî a êî ëè÷añòâî ýêñï aðèì aí òàëuí úõ ðàáî ò ïî èçó÷aí èþ í î ðì àëüí úõ õàðàêòaðèñòèê Î î è aãî ñïëàâîâ, ñâÿçàííûõ ñ îñîáaiíîñòÿìè ýëaêddîííîãî ñïaêdda: ýëaêddîííaÿ daïëîalêîñdü [15], õî ëë-ýôôaêò [16] è äð. Î äí àêî ýòèõ äàí í ûõ í àäî ñòàòî ÷í î äëÿ ñî ï î ñòàâëaí èÿ ñ êî í êðàòí ûì è èçì ải ải èÿì è òî í êî é ñòðóêòóðû ýëàêòðî í í î ãî ñi àêòðà è òàì áî ëaa ñ êî í êðaòí ûì è èçì aí aí èÿì è ï î âaðõíîñòè Ôàðìè. Èññëàäîâàíèÿ òàðìîýäñ ñïëàâîâ Mo-Re, Mo-Re-Nb, ïðî âaٰäaí í ûa â äaí í î é ðaaí òà, äàþò âîçì îæí î ñòü î äí î çí à÷í î î ï ðaäaëèòü í àëè÷èà êðèòè÷àñêîé òî÷êè â ýëàêòðîííîì ñïàêòðà Mo è ñîïîñòàâèòü ñ èçì aí aí èÿì è ïîâàðõíîñòè Ôaðì è. Èññëaaî âàí û òaì ï aðàòóðí ûa çàâèñèì î ñòè àí î ì à ë è é ò a ð ì î ý añ ñï ë à a î â ø è ð î ê î ì è í ò a ð a è a è a òàì ï àðàòóð, èç êî òî ðûõ î ï ðaäaëaí û ÷èñëaí í ûa çíà÷aíèÿ ïàðàì aòðà çàòóõàíèÿ Γ, ñâÿçàííîãî ñ ðàññaÿí èaì ýëaêòðî í î â í à ï ðèì añÿõ â ýêñòðaì àëuíîé òî÷êa, è âëèÿíèa òaìïaðàòóðû íà âaëè÷èíó àí î ì à ë è è. Â ð à á î ò à ï ð î â à ä à á í î î ê î ë è ÷ á ñ ò â à í í î à ïîçâî ëèëî îï ðaäaëèòü òàêèa ï àðàì aòðû ÝÒÏ, êàê öaí òðà öè $b C_c$. Ýòè äàí í úa ïîçâî ëÿbò óòî ÷í èòü òîíêóþ ñòðóêòóðó ýëaêòðîííîãî ñïaêòða â òaõ ñëó÷àÿõ, êîãäà òaîðàòè÷añêèà ðàñ÷àòû â ñèëó íàäîñòàòî÷íîé òî÷íîñòè (0,1 ýÂ) ía äàþò ïîëíîé èí ôî ðì àöèè î ì àëûõ ó÷àñòêàõ ï î âàðõí î ñòè Ôàðì è è ñî î òâaòñòâaí í î ýí aðãaòè÷añêèõ çaçî ðaõ ì aí üøèõ 0,1 ýÂ. Ýòî èíòàðàñíî àùà è ïîòîìó, ÷òî èññëàäóàì ûà ñï ëàâû îáëàäàþò îñîáûì è ôèçè÷àñê
èì è ñâî éñòâàì è, í àï ðèì að, âûcî ê
èa $T_{\rm c}$ [12] è äð. [19], ÷òî ì îæíî ñâÿçàòü ñ îñîáaííîñòÿì è ýëaêòðîííîîîî ñïáêòðà. îáùàì ñëó÷àà èçó÷áíèa òàðì î ýäñ ÿâëÿàòñÿ äî ñòàòî ÷í î ï ðî ñòûì ì àòî äî ì î ï ðaäaëaí èÿ îñî áûõ òî ÷aê â ýëaêòðî í í îì ñï aêòða êàê äëÿ í î ðì àëüí ûõ, òàê è ñâàðõï ðî âî äÿùèõ ì àòàëëîâ è ñï ëàâîâ.

2. Î áðàçöû è ì àòî äèêà èçì àðáí èé

Èçì aðaí èÿ ïðî âî äèëè í à î áðàçöàõ, âûðàçàííûõ èç fiëèdeîâ, èçãî dî âëáí í ûõ ì adî äî ì çî í í î é ï ëàâêè, êî dî đua daí aa eñï î ëüçî âàëè â dàáî dàõ [12,13] äëÿ ennëaäî âàí èé ÝÒÏ ï î nâadõi dî âî äÿùèì õadàêdadendeêaì.

Î áðàçöû ðàçì áðàì è $2 \times 2 \times 30$ ì ì âûðáçàëè âäî ëü í àï ðàâëaí èÿ äâèæaí èÿ çî í û ýëaêòðî èñêðî âûì ñïîñîáîì. Òðàâëaíèa îáðàçöîâ â ñì añè àçîòíîé è ïëàâèêîâîé êèñëîò ñ ïîñëàäóþùàé ýëàêòðîïîëèðî âêî é î á a ñï a ÷ è â à ë î ç a ð ê à ë ü í ó þ ï î â a ð õ í î ñ ò ü è ïîñòîÿííîà ñà÷àíèà ïî âñàé äëèíà. Ñîñòàâ îáðàçölâ îiðaaaëyee ladial aedeaaoelííiaî aiaeca è êlððaeðeðlaaee ïl ðalaa ïleó+alle çaaeñeì î noè Ò, î ò nî ä að æ a í è y ï ð è ì a na é [12]. Ì a ê nèì àëüí î âî çì î æí àÿ î øèáêà â î ï ðaäaëaí èè ñî äaðæàí èÿ Re è Nb í à ïðaâûøàaò 10%. Êî í öû 1áðaçö1â 1áâaðèâaëè 1 à1ãà1 è11â1 é ô1 ëüã1 é ñ ï1ì
îù
üb òî \div á \div í î
é ñâàð
êè è çà
ëóæèâà
ëè. Ê í èì ïîäïàèâàëè íàãðàâàààëè H_1 è H_2 (ñì. ðèñ. 1), î ä ex ê î o î d u o e m î e u c î a a e v a a e m î c a a î e m î c a a î e m î c a a î e m a d a a a a a a a äeai oà oài ï aðaooð $\hat{u} \Delta T$ âaî eu î aðacoa, aðoaî e äeÿ çàäàí èÿ ñðaäí aé òàì ï aðàòóðû î áðàçöà. Í àãðaaadaee eçãi daaeeaaee eç áeoeevoi î nedo+ai-11é i alíaalé 11a1é i d1a1ë1êè aèai aòd1i 0,03 i i, êî dî ðóþ í àì àduâàëè í à ì àäí ûa êadoøêè. Ñî ï ðîòèâëaí èa í àãðaâàòaëaé \tilde{n} î \tilde{n} òàâëyëî 500–1000 \hat{I} ì .

Èçì aðaí èÿ òaðì îýañ ïðî âî aèëè ñ èñï î ëüçîâàí èaì ÑÊÈÌ Ï (ñâàðõï ðî âî äÿùaãî êâàí òî âî ãî èí òàðôàðî ì àòðà ì àãí èòí îãî ï î òî êà) â êà÷àñòâà í óëü-èí äèêàòî ðà. Ýòà ì aòî äèêà [20] ÿâëÿaòñÿ èäààëüí ûì èí ñòðóì àí òîì äëÿ èññëàäî âàí èÿ êèí abè÷añêèõ ñâî éñbâ ì abàëëî â ï ðè í ècêèõ bàì ï aðàòóðàõ. ÑÊÈÌ Ï ïîçâîëÿàò ïðîâîäèòü èçì aðaí èÿ ì àëûõ í àï ðÿæaí èé ï ðè ì àëûõ ãðàäèaí òàõ òaì ï aðàò
óðû ñ äî ñòàòî ÷í î âûñî êî é òî ÷í î ñòü
b $10^{-13} - 10^{-14}$ Â. \hat{I} äí à $\hat{e}\hat{i}$ +ó $\hat{a}\hat{n}$ $\hat{o}\hat{a}\hat{e}\hat{o}\hat{a}\hat{e}\hat{u}\hat{i}\hat{1}\hat{n}\hat{o}\hat{u}$ ï $\hat{d}\hat{e}\hat{a}\hat{i}\hat{d}\hat{a}$ ó \hat{i} $\hat{a}\hat{i}\hat{u}$ \emptyset $\hat{a}\hat{a}\hat{o}\hat{n}\hat{v}$ ï ðè èçì aðaí èÿõ í à î áðàçöàõ, ñî ï ðî òèâëaí èa êî òî ðûõ ì îæad aûdu aî ndadî \div (î aûnî êeì. Â í aøa ñëó÷àa ñîïðîòèâëaíèa îáðàcöîâ ècìaíÿëîñü îò $\approx 2 \cdot 10^{-7}$ Î ì äëÿ ÷èñòîãî Ì î äî $\approx 10^{-4} - 10^{-3}$ Î ì äëÿ ñï ëàâîâ, ÷óâñòâèòàëüí îñòü ïðèáîðà ïðè ýòîì ñí èæàëàñü äî 10^{-13} - 10^{-12} Â.

Ñoài à èçì aðaí èÿ òaðì îýäñ ïðaäñòàâëaí à í à deñ 1. Î áðàçaö 1 í àõî äèëñÿ â âàêóóì í îì êî í òaéí à á 6, ÷óâñòâèòaëuí û é ýëàì aí ò ïðeáî dà $\hat{N}\hat{E}\hat{E}\hat{I}$ Ï 8 ðañï î ëàāàëñÿ dÿäî î ñ êî í òaéí àdî î â ãaëèaâî é âàí í a (4,2 \hat{E}). Â èçì àðeòàëuí î é öàï è $\hat{N}\hat{E}\hat{E}\hat{I}$ Ï èñï î ëuçî âàëè ñâàðõi ðî âî äÿùèà ï ðî âî âï à Nb–Zr, ï î êdûòûa ì àäí î é í áî ëî ÷êî é. Èõ ï î äâàðèâàëè ê í áðàçöó è òaðì î ï àða 2, âû âî äèëè èç êî í òaéí aðà ÷àðàç ï ëàòèí î âû ê êi èeëÿðû 5, âï àÿí í û à ñòaêëî, è ï î äâî àèè é é ÷óâñòâèòàëuí î ì ó ýëàì aí òó óñ-

òàí î âêè ÑÊÈÌ Ï. Ãðàäèáí ò òàì ï áðàòóðû ΔTâäî ëü î áðàçöà ñî ñòàâëÿë 10⁻² Ê.

Äëÿ èçì aðaí èÿ ΔT èñï î ëüçî âàëè ò aðì î ï àðó ÇËÆ {Au-0,03 Fe}--ñâàðõï ðî âî äí èê Nb-Zr ðàâí úõ äèàì àòðî â 0,1 ìì. Òàì ï àðàòóðí àÿ çàâèñèlîñòü òàðlîýäñ äëÿ òàêlé òàðlîïàðû õlðløl èçâanòíà. Ò \hat{i} + í \hat{i} nòü èçì aðaí èÿ ΔT n \hat{i} nòàâëÿëà 10^{-5} Ê. Äeÿ î áañï a÷aí èÿ õî ðî øaãî òaï eî âî ãî êî í òàêòà ñ îáðàcöîì òàðì îïàðó îáì àòûâàëè íáñêîëuêî ðàç âîêðóã îáðàçöà ðÿäîì ñ ïîòaíöèàëüíûìè ïðî âî äài è èç Nb–Zr è ïðèêëa'eâa'ee. Ñða'aí þþ òàìïàðàòóðó îáðàçöà çàäàâàëè ñïîìîùüþíàãðàâàòàëÿ H₂, âïàÿííîãî ìàæäó îáðàçöîì 1 è õîëîäîïðîâîäîì 3, êîòîðûé âûâîäèëè èç êîíòaéíaðà â ãaëèaâóþ âàííó ÷aðaç «ñëaçêó». Ñðaäíþþ ààìïaðàòóðó èçì aðÿëè óãî ëüí ûì òàðì îì àòðîì ñîï ðîòèâëaíèÿ 7 ïîòaíöèîìàòðè÷añêèì ìàòîäîì. Òàðì î ì àòð ï ðèêëàèâàëè ê ñàðàäèí à î áðàcöà êëààì ÁÔ-2, à çàoàì äëÿ ëó÷øàãî òàï ëîâîãî êîíòàêòà ñì à ÷ è â à ë è ì à ñ ë î ì ÃÊÆ. Ò î ÷ í î ñ ò ü è cì à ð à í è v ñðaaí aé dal i aðadóðu fi ndaaeëa 10^{-3} Ê í eæa 4,2 É è 10^{-2} Ê ïðè òàì ïàðàòóðàõ 6–10 Ê. Î ïèñàííóþ ñõàì ó ïðèì aí ÿëè äëÿ èçì aðaí èé çàâèñèì î ñòaé

Đeň. 2. Ñoài à 111 dàæà 1 áðàçö1 â 1 ðè èci aðái éè dál 1 áðàbóðí 1 é càaeñel 1 ñde daði 1 ýañ a Øeði eil éi daðaaea dál - i aðàbóð: 1, 2 — 1 áðàçöu; 3 — 1 aai aÿ 11 añdaaea; 4 — oi ei ai 1 d1 ai a; 5 — daði 11 adðu nît d1 deaeai eÿ; 6 — daði 11 aðà; 7 — naéi oi au a eai du; 8 — ei ei aea aeÿ ndaáeecçao e dal 1 aðadoðu; 9 — naáðoi d1 ai ayu ea 1 d1 ai ai a; 10 — aaeóoi 1 ú e ei í daéi að; H_1 , H_2 — í aãdaadaee.

òàði 1ýäñ 1ò êlí öai òðàöèè â èl òàðààëà òài i àðàòóð $0-10\ \hat{E}.\ \hat{E}$ çì àðai èÿ òài i àðàòóðí lé çàâèñèi 1ñòè òàði 1ýäñ â øèðlêlì èl òàðààëà òài i àðàòóð (4,2–300 $\hat{E})$ i ðlâläèëè äèôôàðái öèàëül ûl i àdläîl. Đàçi 1ñòù àáñ ê þòi ûõ çi à+ài èé òàði 1ýäñ äàóõ 1áðàçölâ $\alpha_1 - \alpha_2$, läèl èç êl òl đuô áùë èññëàäóà-i ûl, äðóãié èl àë i àëlà cí à+ài èà òàði lýäñ 0,038·10⁻⁷ \hat{A}/\hat{E}^2 i ðè i èçêèõ òài i àðàòóðàõ, èçi àdÿëè ñ eñi lëüçlàài èài ààêóól í lã êli àéôóà é láû+i làá éi à éi à àêóól í là àààòóààô, èçi àdÿèè ñ eñi lëüçlàài èài ààêóól í lã ê li dàéi àðà 6 (ðèñ. 1) i ðè i èçêèõ òài i àðàòóðàõ è láû+i lãi i lòài öèli àòdè+àñêlãi i àòi àà a láëàñòè òài i àðààòóðà âùøà 77 $\hat{E}.$ Nöài à líi òàæà láðàçölâ i ðèâàäà-i à dèñ. 2.

Î áðaçöû 1, 2 ï ðeáëeçebaëüíî ðaâí ûõ ðaçi aðîâ $2\times2\times30$ ì ì ï ðeêëaeâaëe âaðõí eì e êîíöài e ê ì aäíî é ïîäñbàâea 3, mî aäei aííî é ñ õî eî aîi dî âîäî ì 4. Òaï eî âî e êîíbàeb î mbaëüíî é ÷ambe î aðaçöî â aî mbeãaemy mì a÷eâaí ea ì ï eî ù aäe mîï ðeêî míî âaí ey ì ameî ì ÂÊÆ.

Î áðaçöû áûëè ýëaêdðe÷añêè èçî ëeðî âàí û êàê ì aæäd nî áî é, dàê è î d ì aäí î é ï î äñdàâêè 3. Ýëaêddè÷anêèa êî í dàêdû nî çäàâàèè, ï dèâadèâàÿ ê îáðàçöàì êîíñòàíòàíîâûàïðîâîäà, ê êîòîðûì çàòàì ïðèïàèâàëè ïðîâîäà â âèäa ñêëaaííúõ äðóã ñ äðóãîì ÷aðaç ïàïèðîñíóþ áóì àãó ñâèí öîâûõ ëaí- $\delta \hat{i} + \hat{a} \hat{e} \hat{7} \phi \hat{e} \hat{d} \hat{e} \hat{i} \hat{i} \hat{e} \hat{1} \hat{1} \hat{i} \hat{e} \hat{o} \hat{i} \hat{e} \hat{u} \hat{e} \hat{i} \hat{i} \hat{e} \hat{0}, 05 \hat{1} \hat{1}$. \hat{E} ñâèí öî âûì ëaí òàì ï ðèï àèâàëè ñâaðõï ðî âî äÿùèa ïðîâîäà 9 èç Nb-Zr, êîòîðûa âûâîäèëè èç âàêóóì í î ã î ê î í ò a é í að à â ã a ë è a â ó þ â à í í ó ÷ að aç ï ë àòèíîâûá êàïèëëÿðû, âïàÿííûá ÷áðáç ñòáêëî, è ïîäâîäèëè ê ÷óâñòâèòàëüíîìó ýëàìàíòó ïðèáîðà ÑÊÈÌ Ï. Ì añòà ñï àÿ ïðî âî âî â è ëaí ò áûëè òàðì î ñòàòèðî âàí û è èì àëè òàì ï àðàòóðó 4,2 Ê. Âí èçó î áðàçöû ñî a'aèí ÿeè ì a'æaó ñî áî é òàêî é æa ñaèíöîaîé ëaíòîé. Âáëèçè ìañò ïðèaàðêè êîíñòàí òàí î âûõ ï ðî âî äî â ì î í òèðî âàëè óãî ëüí úa òàðì î ì à ò đ û è ë è ñ ï à è ò à d ì î ï à d ì à ä ü – ê î í ñ ò à í ò à í . Òàêî é ì î í òàæ ï î çâî ëÿë ñî çäàâàòü í à î áî èõ î áðàçöàõ ðàâí úa ãðàäèaí òú òaì ï aðàòóð, âî çí èêàþùaa ïðè ýòîì íàïðÿæaíèa áûëî ïðîïîðöèîíàëüíî ðàçí èöa àáñî ëþòí ûõ çí à÷aí èé òaðì î ýäñ $\alpha_1 - \alpha_2$. Í àëè÷èa «í î ðì àëüí ûõ» ï ðî âî äî â âûøa 7 Ē í a âí îñèëî ïàðàçèòíîé ýäñ, òàê êàê èç-çà õîðîøåãî òàï ëî âî ãî êî í òàêòà ñâèí öî âûa ëaí òî ÷êè èì aëè î äèí à ê î ê ô è ê î ê à ë ü í ó þ ò à ì ï à ð à ò ó ð ó i î â ñ à é ä ë è í à. Ýòî êlíòðleèðlâàeè ïl lònóònòâèb neà÷elâ làïðÿæaí èÿ ïðè ïaðaõî äa ñâèí öa â íîðì àëüí îa ñîñòî ÿí èà âûøà 7 Ê.

 eí daðâaea dai ï aðadóð 4,2–77 Ê eçi aðaí ey ï ðî âî äeee â ãaeeaâî i eðeî ñdada ñ eñï î euçî âai eai ÑÊÈÌ Ï. Ñðaaí þþ dai ï aðaddðó í aðacoî â e Δ T eçi aðyee äadi ý dãî euí úi e daði î i adda e ñîï dî deaeaí ey. Ñ ï î ýaeaí eai í î di aeuí î âî nî ï dîdeaeaí ey ï dî âî aî a âûøa 7 Ê ÷dañdaedaeuí î ñdu eçi aðedaeuí î e ñdai û ï aaaea. Ï î ýdî i daaeaí d dai ï aðaddû ï î ñdai ái î î daaeai d dai ï aðadda î î î ñdaaeai d aaea î da 30 aî 77 Ê ñî ñdaaee 1–6 Ê.

 eí daðâaea dai ï aðaddð 77–300 Ê eçi aðaí ey ï ðî âî äeee â eðei ñdada ñ æeäeei açi di , a ðaçí î ñdi î a í aï ðyæai ea í a í aðacoað î ï ðaäaeyee í aû +i û i ï dai öei i adde ande i a daðacoað î ï ðaäaeyee í aû +i û i ï dai öei i adde ande i adde ande aedaeu í î ñdu b 10⁻⁸ Â. Ñða ai p dai ï aðaddó í í ada coi â eçi aðyee dai eu í aðaddi î i addai e ñ î i ðideaea í ey, a aða aea í dai ï aðaddoù a ai eu í aðacoi â — i a au -ei í ndaí dai í aí t aða í i aða í í aða é.

3. Đáçóëüòàòû èçì aðaí èé

 ðàáî dà eññëaäî âàí û dài ï aðàdóðí àÿ è êî í öaí ddàöelî í âÿ çââeñel î ñde daði î ýäñ Ì î, aãî äâî éi ûõ $Mo_{1-x}Re_x$ è dðî éi ûõ $Mo_{1-x-y}Re_xNb_y$ ñï ëàâî â. Èíäaêñû õ, ó î çí à+àþð ï aðai ai í úa eî í öai dðàöèe Re è Nb ñî î dâadñdâai í î. Î áðaçoû äëel î é aî 30 ì ì áûëe äî ñdadî +i î î ai î dî ai û è, +dî eî í ddîëedî âaêl ñu ï î Øedei a ñaadõi dî aî aÿuaãî ï adaôîäa, eî dî daÿ ñî ñdaâeÿëa $\approx 0,1$ Ê. Í à deñ. 3 ï daäñdaâeai û daçoëudadû eçi adai eé dai ï adadói f é

Đèñ. 3. Çàâèñèì î ñòè α/T î ò T² äëÿ ñi ëàâî â Mo_{1-x}Re_x i ðè ðàçëè÷í úõ êî í öaí òðàöèÿõ i ðèì añè Re.

çàâèñèì îñòè daðì îýäñ α/T ñï ëàâîâ $Mo_{1-x}Re_x$ â èi daðâàëa daì ï aðàdóð 0–10 Ê. Ña÷ai ea ãðaôèêîâ ï ðè Ò = ñî nst äàad àañî ëþdí î a cí à÷ai ea α/T , ñîì daddho þùaa äeôôdcí î é ÷añde daðì îýäñ äëy ñï ëàâîâ dàçëè÷i ûõ êî i öai dðaöeé. Ï de ôeêñeðîàai í i é êî i öai dðaöee daĩ ë i aêëî i a chaeñel î nde α/T î d T^2 î ï daäaëÿad ýôôaêdû, ñaÿcai í ûa ñ ôîí î í ûl daëa÷ai eal . Èç ï ðèâaäáí í ûõ äàí í ûõ âèäí î, ÷ðî äèôôóçí àÿ ÷àñðü ðaðì î ýäñ èçì ái ÿàðñÿ ï î ä äáéñðâèảì ï ðèì ảñè â ≈ 5 ðàç, â ðî âðàì ÿ êàê â ðaçóëüðàda ôî í î í í î î î óâëa÷áí èÿ α/T èçì ái ÿàðñÿ í à áî ëàa ֈì í à 15%. Í àëüçÿ, î äí àêî, í à çàì àðèðü î ñî ááií î ñðè õî äà çàâèñèì î ñdè α/T î ð T^2 â èí ðaðâàëa òàì ï àðàóð 0–10 Ê. Óãî ë í àêëî í à äëÿ î áðàçöî â ðaçëè÷í î ãi ñî ñðàâà äâàæäû èçì ái ÿàð çí àê. Äðóãèl è ñëî âàì è, êî ýôôèöeáí ð Â ï ðè T^3 â ôî ðì óëa

Đèň. 4. Çàâ
èñèì î ňòè α/T î ò T² (à) è çàâ
èñèì î ňòü α/T î ò C ï ð è 10 Ê (á) ä
ëÿ ñï ëàâ
î â Mo_{1-x}Re_x.

Éç ãdãôcêî â âcăi î, +ôî â ýôi ì éi bảdâàce à bải - ĩ ảdào đổi 1111 à bấc ả chất chiết à bảdì 1 ýan ĩ đa- í ảdà acêl î ì à chiết i î ngà a chiết à bảdì 1 ýan ĩ đa- í ảdà acêl î ì à chiết i î ngà a chiết à bảdì 1 ýan â chiết è bội ai ai chiết à bảdôc chiết à the bảdì 1 ýan â chiết è bải bảdì 1 ýan a chiết à bảdì 1 ýan a chiết à bảdì 1 ở chiết à bảdì 1 ýan a chiết à bảdì 1 ở chiết à bảdì 1 ýan a chiết à bảdì 1 ở chiết à chiết à bảdì 1 ở chiết à chiế

ö
áí dðàö
èÿ i-é ĩ đèì áñ
è, ΔZ — đàçí î ñ
dü âàë
áí dí î ñ-
òáé ĩ đèì áñ
è è èñ
dì ấì Ì î, n — ýë
áê
dô
ðìí í àÿ
êî í ö
áí dðàö
èÿ.

Ä
ëÿ dðî éí ûõ ñeñdal ðaçóëüdadû ïðeaaaaí û â çaâeñel î nde î
b ýôôaêdeaî ûõ êî î öaí dðaöe
é $C_{eff} = C_{Re} + C_{Nb}$, ðaññ÷edaí í ûõ ñ ó÷adî
ì Δn [13]. Í à çaâeñel î nde $\alpha(C)/T$ ïðe 10 É ä
ëÿ dðî éí û
õ neñdal, êî dî dàÿ nî ndî ed çâa
óö ó÷andêî â (äâa daçëe+í ûõ çí à÷aí eÿ õ), nî ndaâëÿ
þuèõ aäeí óþ êdeaóþ, âeaí î, ÷dî ýêndal di í ai í î aî aùaí ïî ndaâi ai eb ñ aaî éí ûl e neñdal al e a ndî dî i ó aí eu
øeõ êî i öaí dðaöeé è el aad laí uøaa ÷eneaí í i a çi a÷aí ea a ýêndal à euí î e dî +êa.

Đèň. 5. Çàâèňèì îňòè α/T îò T² (à) è çàâèňèì îňòù α/T îò C_{eff} ïðè 10 Ê (á) äëÿ ñï ëàâîâ Mo_{1-x-y}Re_xNb_y. Êîí-öái ððàöèè C_{eff} ðàňň÷èòài û ň ó÷àôìì âàëái òi îňòè ï ðèì áňáé [13].

Đảçó ều bảo no bản í từ bảo lì từ an an trong vào no bản trong vào no bản

Í à ðèñ. 7 â ëîãàðèôì è÷añêîì ì àñøòàáa ïðaäñòàâëaí û vai ï aðavóðí û a çaâ
eñèì î ñ e α/T ä
ëÿ î áðaçölâ ñ ýëaêdðiíilé êliöaidðaöeaé n \approx 6,098 ýëaêdðîí∕àòîì äëÿÌ î−Re è n \approx 6,122 ýëaêòðîí⁄àòîì äëÿ Mo-Re-Nb â èí òàðâàëà òàì ï àðàòóð 4,2-300 Ê. Èçì aðaí èÿ ï ðî âî äèëè äèôôaðaí öèàëüí ûì ì aòî aî î . î aî èõ ñëó÷àÿõ ðàçí î ñòü àañî ëþòí ûõ çí à \dot{a} à \dot{a} íî î
äíîãî è òîãî æ
à îáðàçõà Ì î $_{79,5}\mathrm{Re}_{20,5}$, èì à
þù aãî ï đè í èçêèõ ò aì ï að aò ó đà õ çí à ÷ aí è a ò að ì î ý añ áëèçêî a ê í óëþ. Èç òaì ï aðàòóðí ûõ çàâèñèì î ñòaé òàðì î ýäñ ä ÿ ä âî é í ûõ è òðî é í ûõ ñ è ñ òàì , è çì àðaí í úõ â ýêñòðaì àëüí î é òî ÷êa â øèðî êî ì èí òaðâàëa òaì ï aðàòóð, ì îæí î ï îëó÷èòü èí ôî ðì àöèþ î âëèÿíèè íà àíîìàëèþ ïðèìàñaé è òaìïaðàòóðû. Êðîì à òî ãî, ì î æí î ýêñï àðèì àí òàëüí î í àéòè çí à-÷
áí èÿ ï àðàì à
òðî â çàòóõàí èÿ Γ_1 è Γ_2 ä
ëÿ äàí í ûõ î áðaçöî â è î ï ðaäaëèoü ñî î oâaoñoâaí í î $\partial\Gamma/\partial C$. Í à ðèñ. 7 âèäíî, ÷òî õàðàêòað càâèñèìîñòaé â îáîèõ ñëó÷àÿõ î äèí àêî â. Òaðì î ýäñ í açí à÷èòaëüí î èçì aí ÿàòñÿ äî òàì ï àðàòóðû 30 \hat{E} äëÿ Ì î–Re è äî 40 \hat{E} äëÿ Mo-Re-Nb è ðaçêî èçì aí ÿaòñÿ ï ðè äàëüí aéøàì óâàëè÷àíèè òàìïàðàòóðû. Ýòî ñâÿçàíî ñíàëè÷èàì äâóõ ðàçëè÷í ûõ ì àõàí èçì îâ ðàññaÿí èÿ: ïðèì añí î ãi è ôi í î í í î ãi [8,21]. Ï ði öannû ðannaÿ-

Đ
ềñ. 6. Êĩ í öải
ơðàö
ėĩ í í úả çà
â
ėñ ềì î ñ
òè ởà
ðì î ýäñ Mo $_{1-x} Re_x$ è Mo $_{1-x-v} Re_x Nb_v$.

Ì o_{0.9}Re_{0.1} è Mo_{0.78}Re_{0.17}Nb_{0.05} â èí òàðâàëa òàì ï àðàòóð 0-300 Ê.

í èÿ í à ï ðèì añÿõ ï ðî ÿâëÿþòñÿ â áî ëüøaé ñòaï aí è ï đè í èçêèõ òàì ï aðàòóðàõ. Ýòè ì aõàí èçì û ñòàí îâÿòñÿ ñðàâí èì ûì è â î áëàñòè ðaçêî ãî èçì aí aí èÿ òàì ï àðàòóðí î ãî õî äà. Ï î ýòî ì ó çí à÷aí èa òàì ï àðàò
óðû â ý
òî é òî ÷êa ñî î òâa
òñòâóaò cí à ÷aí è
b Γ ï ðèì aní î an i ao aí eçì a đàn nayí ey e nî no a eya \hat{E} äëÿ Ì î-Re è 40 Ê äëÿ Mo-Re-Nb. Ñîîòâàòñòâàí -11 äëÿ äâ1é1ûõ ñï ëàâ1â $\partial \Gamma / \partial C = 3,05 \text{ K} / ao.\%$. I díîøaíèa alîìaëülûõ çlà÷alèé daðìîýañ äëÿ $\approx \sqrt{\Gamma_2/\Gamma_1}$ [8], ã
ä
à $\Gamma \approx 1/\tau$ — ï àðàì à
òð çàòóôàí èÿ, ñâÿçàí í ûé ñ ðàññaÿí èaì ýëaêòðî í î â í à ï ðèì añÿõ, au — âðai ý æèçí è, î è ê î ò î ð î a î ç à â è ñ ý è à ê æ a î noà
òî ÷í î a nî ï ðî ò
èâëaí èa r = $R_{4,2}/(R_c-R_{4,2})$ è óäaëüíîa ñîïðîòèâëaíèa ρ. Ýòè âaëè÷èíû, éçìaðaí í úa äeÿ èññëaäóaì úõ î áðaçöî â í açaâèñèì úì îáðàcîì, ïðèâàäaíû â òàáë. 1.

Ň			••	•	••	•	4
U	a	а	ρ	ക	n	а	
v	u	u	~	J	v	u	

Ñèñòáì à	lpha / T, $10^{-7} \hat{A} / \hat{E}^2$	ρ, 10 ⁻⁶ Οì ·ñì	$\frac{R_{4,2}}{R_{c}-R_{4,2}}$	Г, Ê
Ìo _{0,9ÁR} ÇįÌoÇį/ÊC Re _{0,1}),9Â 1,66	3,01	0,36	30
$ \begin{array}{c} \tilde{l} \ o_{0,78\tilde{A}\not\xrightarrow{\mathcal{A}\#}{\mathbb{C}}_{\tilde{c}}\tilde{l}} \ o_{\tilde{C}\tilde{c}\not\xrightarrow{\mathcal{A}}}^{\mathfrak{B}}} \\ Re_{0,17}Nb_{0,05} \end{array} $	1,2	6,09	0,74	40

Äëÿ Ì î–Re ñ n≈6,098 ýëàêòðîí∕àòîì è äëÿ Mo–Re–Nb ñ n \approx 6,122 ýëaêòðî í / àòî ì îòí îøaí èa $\alpha_1/\alpha_2 = 1,38$ è ïðîïîðöèîíàëüíî îòíîøaièb $\sqrt{\Gamma_2/\Gamma_1} = 1,15$. Ñ äðóãi é noi ði í û, Γ ï ði ï i ðö ei í à
ë
üí î î î ô à
à
î \div í î ì ó î î ï ð î ò è â ë a
í è b $r=R_{4.2}/(R_c-$ – $R_{4,2})$ è óä
äëüíîìó ñîïðî
òèâë
äíèþ
 ρ, èçì àð
àí í ûì í açàâèñèì ûì î áðàçîì. Èõ î òí î øaí èÿ ñî ñòàâëÿþò $\sqrt{r_2/r_1}$ = 1,43 è $\sqrt{\rho_2/\rho_1}$ = 1,4.

4. Êî ëè÷añòâaí í ûa õàðàêòaðèñòèêè ýëaêòðî í 11-òî ï 1 ëî ãè÷añêèõ ï aðaõî äî â

Ñîāëàñíî òàîðèè [7,8], ýëàêòðîííî-òîïîëîãè-÷añêèé ï aðaõî ä ï ðî ÿâëÿaòñÿ êàê ýêñòðaì óì äèôôóçíîé ÷àñòè òàðìîýäñ ïðè èçì aí aí èè ýí aðãèè Ôàðì è ï î ä äaéñòâèaì ï ðèì añè è äî ñòèæaí èè óñ- $\ddot{e}i \hat{a} \dot{e} \ddot{y} E_{F} = E_{c}$. Éàê â $\dot{e}a \dot{i} \hat{i} \hat{i} \hat{a} \hat{d} \dot{e}n \hat{i} \hat{6}$, ä $\ddot{e} \ddot{y} \ddot{a} \hat{a} \hat{i} \dot{e} \hat{i} \hat{u} \hat{o}$ $Mo_{1-x}Re_x$ è ddî éi û
õ $Mo_{1-x-y}Re_xNb_y$ ñèñdal ýêñdâl ól i à çàâ
eñel î ñ de $\alpha(C)/T$ i àá
ë
päadñÿ i de î ă î î é è dî é æ á ý ë a ê dî î î î é ê î í ö a í dð a ö è è, ò. a. E_F ýdeð nendál i aðanaedbo í aí ó e dó æd eðede÷anêóþ òî ÷êó ýëaêòðî í í î ãî ñï aêòðà. Ñî ãëàñí î òaî ðaòè÷áñêèì ðàñ÷àòàì çîííîé ñòðóêòóðû ÷èñòîãî Ì î [22], âäî ëü í àï ðàâëaí èÿ NH âûøa ýí aðãèè Ôàðì è E_F^0 èì àaòñÿ í açàï î ëí aí í àÿ çî í à, ýí aðãèÿ äí à êî
òî ðî é ${\rm E_c}$. Òî ã
äà ï ðè óâ
á
ëè ${\rm \acute{e}}_{\rm F}$ ï î ä äaéñòâèaì ïðèì añè Ra è ïðè ï aðaña÷aí èè E_c ïîÿâëÿaòñÿ íîâàÿ ïîëîñòü ïîâaðõíîñòè Ôaðìè ïðè êî í ö á í ò ð à ö è è C, . Å ñ ë è ê ä â î é î î é ñ è ñ ò à ì à ñ ê î í ö
ảí òðàöèảé $C_{Re} \stackrel{\scriptstyle >}{\geq} C_c$ äî áàâèòù
ï ðèì ảñủ Nb,
òî ï ðè
óì áí ủ
ơàí èè E_F ĩ î ä äàéñòâèàì ýòî é ï ðèì ảñ
è ï ðì èçî éäaò èñ÷açí î âaí èa âî çí èêøaé ï î ëî ñòè ï ðè òî é æå $C_{c eff}$.

Òàêèì îáðàçîì, èñïîëüçóÿïðèì áñè ïðîòèâîïîëîæíûõ âàëaíòíîñòaéìîæíî íàáëþäàòü äâà ïðìòèâîïîêîæíûõ ýëàêòðîííûõ ïàðàõîäà, ñîîòâàòñòâóþùèõ îäíîé è òîé æå êðèòè÷àñêîé òî÷êà ýëaêddîííîî ñï aêdda. Daêea daçoëüdadû îddaæaþò ýëaêòðî í í óþ ï ðèðî äó í àáëþäààì úõ í àì è àí îì àëèé.

Èñïîëüçóÿ òàîðèþ [17], ìîæíî ïðîâàñòè êîëè-÷añòâaííîî a ñðàâí aí èa òaî ðèè ñ ýêñï aðèì aí òîì è í àéòè ÷èñëaí í ûa cí à÷aí èÿ ï àðàì aòðî â ÝÒÏ. Â ñîîdâadîdê î ôîdi deî ê â daaîda [18] äeôôdçí ó þ ÷à ñ ò u ò à ð ì î ý ä ñ $\alpha(\tilde{N})/T$ ñ ó ÷ à ò î ì à í ì ì à ë ü í î é ֈñòè, ñâÿçàííîé ñ ÝÒÏ, ìîæíî ïðaäñòàâèòü â âèäa äâóõ ñëàãààì ûõ:

$$\frac{\alpha(C)}{T} = \frac{\alpha_0(C)}{T} + \frac{\delta\alpha(C)}{T}, \qquad (2)$$

$$\tilde{a}$$
ää $\frac{\alpha_0(C)}{T}$

$$\dot{a} \frac{\alpha_0(C)}{T} = A_1 + A_2(C - C_0) + A_3(C - C_0)^2;$$

$$\frac{\delta\alpha(C)}{T} = A_1 \sqrt{T} \int_{0}^{\infty} V_1 e^{-2Y} \int_{0}^{A_5} (C - C_0) dx$$

$$\frac{\partial A(C)}{T} = A_4 \sqrt{T} \int_{-\infty} Y ch^{-2} \frac{1}{2} \left[\frac{T}{T} (C - C_c) + Y + \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \right] \frac{1}{2} \frac{1}{$$

$$+ \left[\left(\frac{A_5}{T} (C - C_c) + Y \right)^2 + \left(\frac{\Gamma^* (C - C_0)}{2T} \right) \right] dY;$$

$$A_5 = \partial (E_F - E_c) / \partial C , \ \Gamma^* = \partial \Gamma / \partial n , \ A_4 \ \sqrt{T} = A_4^* ,$$

À	à	á	Ä	à	ö	à	9
υ	a	a	e	e	υ	a	4

	A ₁ ,	A ₂ ,	А ₃ ,	A ₄ * ,	А ₅ ,	C _c ,
	\hat{A}/\hat{E}^2	$\hat{A}/\hat{E}^2 \cdot (\acute{y} \ddot{e} \dot{a} \hat{e} \dot{o} \dot{\partial} \hat{1} i / \dot{a} \dot{o} \hat{1} i)$	${\hat A}/{\hat E}^2 \cdot \left({\hat y} \ddot e \dot a \hat e \dot o \hat \partial \hat 1 i / a \dot o \hat 1 i ight)^2$	\hat{A}/\hat{E}^2	K/(ýëåêòðîí/àòîì)	ýëaêòðî í ⁄àòî ì
Mo _{1-x} Re _x	4,79	-7,94	-177,46	14,3	1993,6	6,1004
$Mo_{1-x-y}Re_xNb_y$	5,27	-58,8	24,9	13,69	1702,4	6,1077

n — ýë
ảê
òðî í í àÿ êî í ö
áí òðà
öèÿ.

 \tilde{A} ðaôè÷añêè ðaçóëüòàòû nðàâí aí èÿ òaî ðèè n ýêñï aðèì aí òîì, nîî î dâaònòâóþùèa ï î ëó÷aí í ûì ï àðàì aòðàì äëÿ çàâènèì î nòaé (2) äëÿ nï ëàâî â Mo-Re è Mo-Re-Nb, ï ðèâàäaí û í à ðèn. 8.

5. Î áñóæäaí èa ðaçóëüòàòî â

Ñîïîñòàâèì ïîëó÷aííûa íàìè ðaçóëüòàòû ñ èì abùèì èñÿ â ëèòàðàòóðà.

Í à đèñ. 9 ĩ đèâảäảí û đảçóëüòàôû đàáî ôû [13]. Ï đè èçì ảđái èÿõ ỏáðì îýäñ $\alpha(\tilde{N})/T$ (đèň. 8) è ĩ đè ềññëääî âàí èè ÝÒÏ ĩî $\partial T_c(P,C)/\partial P$ (đèň. 9) îòí îøái èà àí îì àëèé äâî éi ûõ è òđî éi ûõ ñèñòàì â ýêñöđài ôi à ñðàâi èi û ĩî âảëè÷èí à. Âèäí î, ÷òî ýêñï àđèi àí dàëüí ûà è dàí đàdè÷àñêèà đảçóëüdàdû ñĩ ãëàñóþôñÿ í à diëüêî êà÷àñôâàí íî íî è êî ëè÷àñòâái íî. Ýòî àùa đàç ĩî ãdâaðæäàad àäèí óþ ĩ đèđî äó í àáëþäàài ûõ àí îì àëèé â 1î đì àëüí îì è ñâàđõï ðî âï äÿùàì ñĩ ñòî ÿí èÿõ.

Èñïîëüçóÿ çíà÷áíèÿ ïàðàì àòđîâ A_5 è $C_c = 6,1$ ýëáêòđîí / àòîì äëÿ äâîéí ûõ è òđîéí ûõ ñèñòàì èç òàáë. 2, ìîæíî ïîëó÷èòü âàëè÷èíó çàçîðà

Ñèñòàì à	$\mathrm{E_c} - \mathrm{E_F^0}$, ý $\mathbf{\hat{A}}$
Mo _{1-x} Re _x	0,02
Mo _{1-x-y} Re _x Nb _y	0,017

Òàáëèöà 3

$$\begin{split} & E_c - E_F^0 ~~ \ddot{a} \ddot{e} \ddot{y} ~~ \dot{\dot{e}} \tilde{n} \delta \tilde{i} ~~ \tilde{i} ~~ \tilde{i} :~ E_c - E_F^0 = (C_c - C_0) \times \\ & \times \partial (E_c - E_F^0) / \partial C ~(\tilde{n} \dot{i} ~~ \dot{o} \dot{a} \dot{a} \ddot{e} ~~ 3) \,. \end{split}$$

$$\begin{split} \tilde{N}\hat{i} \ddot{a} \dot{e} \dot{a} \hat{n} \hat{i} \dot{o} \dot{a} \hat{i} \dot{o} \dot{e} \dot{i} \dot{a} \dot{e} \dot{a} \hat{d} \hat{i} \dot{a} \dot{a}, \dot{A} \dot{a} \ddot{d} \ddot{u} \ddot{y} \ddot{o} \dot{o} \dot{a} \dot{d} \dot{a} \hat{i} \hat{i} \dot{a} \ddot{i} \dot{a} \dot{o} \dot{d} \dot{u} \dot{a} \hat{i} \hat{i} \dot{a} \ddot{e} \ddot{u} \hat{i} \hat{i} \dot{e} \ddot{u} \hat{i} \hat{i} \dot{e} \ddot{u} \dot{i} \hat{i} \dot{e} \dot{a} \ddot{n} \dot{o} \dot{e} \dot{o} \dot{a} \dot{d} \dot{i} \hat{i} \dot{y} \ddot{a} \tilde{n} \alpha(\tilde{N})/T \\ (A_5 = \partial(E_F - E_c)/\partial C; C_c) - \dot{y} \dot{o} \hat{i} \dot{a} \dot{a} \dot{a} \ddot{a} \dot{a} \dot{a} \dot{o} \dot{d} \dot{u} \\ \dot{Y} \dot{O} \ddot{I}, \hat{e} \hat{i} \dot{o} \hat{i} \ddot{d} \dot{u} \dot{a} \hat{i} \ddot{i} \ddot{d} \dot{a} \ddot{a} \ddot{a} \ddot{e} \ddot{y} \dot{p} \dot{o} \dot{a} \hat{i} \hat{i} \dot{a} \ddot{e} \ddot{u} \hat{i} \dot{o} \dot{p} \dot{a} \dot{a} \ddot{n} \ddot{d} \ddot{u} \\ \partial T_c(P,C)/\partial P. \quad \dot{\zeta} \hat{i} \dot{a} \dot{i} \dot{e} \ddot{y} \dot{y} \dot{o} \ddot{e} \ddot{o} \ddot{i} \dot{a} \dot{d} \dot{a} \dot{a} \dot{o} \dot{u} \quad [13]. \end{split}$$

Óñëî âèÿ i ðî âaäaí èÿ ýêñi aðèl aí òà i ðè èçó÷aí èè òaði îýäñ — í èçêèà òaì i aðàòóðû, aí ëuøèà êî í öaí òðàöèè i ðèl añè — i î çâî ëÿþò î äèí àêî âî òðàêòî âàòu i àðài àòð Γ äëÿ ñâaðõi ðî âî aí èêî â ì ðì àëuí ûõ ì aòàëëî â. Äëÿ ñâaðõi ðî âî aí i èêî â i ðè èññëaäóài ûõ êî i öaí òðàöèÿõ ùaëu ñòàí î âèòñÿ èçî òðî i í tê è i àðài aòð çàòóõaí èÿ Γ î i ðaäaëÿaòñÿ ëèøu i ðèl añí ûì ðàññaÿí èàì [23]. Äëÿ çàâèñè-

Đèň. 8. Çàâèñèì îñòè α/T îò n äëÿ $Mo_{1-x}Re_x$ (à) è $Mo_{1-x-y}Re_xNb_y$ (á) ï đè 10 Ê. Ñï ëî σí àÿ ëèí èÿ ñî îòâàòñòâóàò àí îì àëüí î é ÷àñòè òàðì îýäñ δα(C)/T, ï ói êòèð òàðì îýäñ áaç ó÷àòà ÝÒÏ α₀(C)/T (ôî đì óëà (2)).

ì fňò
è $\alpha(C)/T$ ñóù
áñòâáí í î, +ôî ï ðè í èçê
éõ dàl ï à-
dàdóðà
õ ôî í î î í î í á óâë
á÷áí è à ì àë
î è î ï ðaä
áë
äý
þùèì òàê
æa ÿ
âëÿàôñÿ ĭ ðèì áñí î à ðaññaÿí è a [8,21].
Ì î ýôì ì ó â äà í í î ì ñë
ó÷à Γ î äí î è òî æa äë
ÿ
ñâaðõi ðî âî äÿ
ùàâî è äë
ÿ «í î ðì àë
üí î â" » ñî ñôî ÿ-
í èé ñï ëàaî â. Ôî ääà çí à+àí èÿ ï à ðàì à
dðî â Γ , î ï ðà
ääë
áí í û à èç ýêñï à ðèì áí ôà, ì î æí î è ñï î ë
üçî âà dü
ê
àê çàäàí í û à â
äë
è÷èi û ï ðè ñðàáí áí èè òáî ðè ñ
ýêñï à ðèì áí ôì à î áî èõ ñë
ó÷àÿõ.

Ñóùáñóâáí í ûì đáçóëüdàdîì ÿâëÿàdñÿ đáçäaëaí èa ï ëàáí î é è àí î ì àëüí î é \div àñóáé daðì î ýäñ. Éó \div øaa ñî î dâadñdâea ýêñï aðel áí dàëüí ûõ äàí í ûõ daîðadè \div añêî l ó đàñ \div ado ï î ëó \div àadnÿ, êî ãaà i ëàáí àÿ nî ñdaâëÿþùàÿ í aëeí aéí à (đeñ. 8). Éðî ì a dî âî, aäaëe î d î ñî áaí í î ñde î í à ì aí ÿad çí aé. Ì î æí î ï đaäï î ëî æèdü, \div dî ýdî ñâÿçàí î ñ èçì aí aí èaì ï àðöeaëüí ûõ âëëaäî â a daðì î ýäñ ýëaêdðî í í ûõ è äûðî \div í ûõ ï î ëî ñdaé ï î âáðõi î fide Ôaði è èeè æa ñ áëeçî ñdüþ âaðøèí û çî í û ê dôî aí þ Ôaði è.

Đànnì ì ò đèi bài ï à đà ò dối úa çà â è nèi î nò é í à dèn. 7. Ì î æí î â û ä à ë è ò u ï î ê đà é í à da ä â à î á ë à nò è à ë è ý í è y ï đi ö à nînî â dà nînà ý í è y í à à í î ì à-

ëèþ òàðì îýäñ: $T < \Gamma$, ãäa áî ëaa nóùanòâaí í î ïðèì aní î a dànna ví è a, è $T > \Gamma$, a a i daí a e da dàn dànñaÿí èa í à ôî í î í àõ. Ï đè òaì ï aðaòóðaõ $T > \Gamma$ ðaññaÿíèa íà ôîíîíàõ ñòàíîâèòñÿ áîëüøa, ÷aì íà ïðèì añÿõ, è òaì ï aðàòóðí ûé õî ä çàâèñèì î ñòè α/T äeÿ îáðàçöîâ â àí îì àeüí îé òî ÷êa îï ðaäaeÿaò âëèÿíèà òàìïàðàòóðû íà âàëè÷èíó àíîìàëèè. Â î áë añ de $\Gamma < \dot{O} < 200 \hat{E}$ ça â eñ ei î n de $\alpha(\dot{O})/T$ â ë îãàðeôì è÷áñêîì ì àñøòàáá ëèí áéí ú. Ýòî ñîî òâáòñòâóaò èçì aí aí èþ àí îì àëèè ñ òaì ï aðàòóðî é ï î ñòài aiíiì ó càêií ó $\dot{O}^{-\tilde{O}}$, ãa a ii í ao tha aiíi x = 0,5-0,6, à nî ãë à ní î ò a î ð è e [8,21] $\tilde{o} = 0,5$. Äë ÿ í à ã ë y äí î ñ ò è ì î æí î ñ ð à â í è o u çí à \dot{a} ; a/T, í àï đèì að, ï đè $T_1 = 10 \text{ } \hat{E} \text{ } e T_2 = 100 \text{ } \hat{E}, \text{ } \text{ } \text{ } \text{ } \hat{n}\hat{n}\hat{n}\hat{a}\hat{a}\hat{e}\ddot{y}$ àò ñî î òâà òñ òâ à í í î $1.7 \cdot 10^{-7}$ è $0.6 \cdot 10^{-7}$ Â/Ê² ä ë ÿ äâî éí ûõ ñèñòàì è $1,2 \cdot 10^{-7}$ è $0,425 \cdot 10^{-7}$ Â/Ê² äëÿ òđĩ
éí ûõ. ýòĩ ì ñëó÷à
à ĩ
ờí ĩ øàí è
e $\alpha_{T_1}/\alpha_{T_2}=2,83$ è 2,82, ò.a. ïðîïîðöèîíàëüíî $\sqrt{T_2/T_1}$ = 3,16. Âèäíî, ÷òî ïîëó÷àííûà ðàçóëüòàòû ñîãëàñóþòñÿ ñ òàî ðèàé ñ òî ÷í î ñòüb äî 10%.

Ï îëó÷áííûá íàì è ðaçóëüðàðû ìîæíî ðaêæa ñðaâí èðu ñ äàííûì è ðaáîðû [24], â êîðiðíé äëy íañêî ëüêèõ ñï ëàâîâ Mo_{1-x}Re_x, à daêæa íaêîðîðûõ ädóãèõ ñï ëàâîâ ïadāõî äí ûõ ìaðaëëîâ, èçì àðÿëè dai ïaðaðdólóþ çaâêñèì îñðu daði îýäñ âûøa 10 Ê è îáðaðeëe aí èl aí èá íà íaëè÷èa ïèêà íà çââèñèì îñòè α(n)/T ïðè êîíöáíðdàöèè n ≈ 6,1 ýëáêdôîí / àðîì. Ýðî ñîîdâàðñdádá íaøèì đaçóëuðadàì. Êðîì à dîãî, çíà÷aí èa α/T â ýêñdðaì àëüí îé dì÷êa ñĩãëañóaðñÿ ñ ïîëó÷aíí ûì íàì è ñ ó÷adôìì óì aí uøaí èÿ àíîì àëèè ~ T^{-0,5}.

6. Âûâîäû

1. Î ái àðóæái û äâa îñî áái í îñòè ï î âáäái èÿ òáðì î ýäñ: ì àêñèì óì í à çàâèñèì îñòè $\alpha(C)/T$ è, êàê ñëaäñòâèa, ài î ì àëui î à ï î âaäai èa êî ýôôèöèái òà Â â ôî ðì óëa (1) ï ðè í èçêèõ òàì ï àðàòóðàõ.

Í àáëþäààì úé ì àêñèì óì í à çàâèñèì îñòè äèôôóçíîé ÷àñòè òàðì îýäñ $\alpha(C)/T$ î áóñëîâëáí ĭîÿâëáí èàì íîâîé ýëáêòðîííîê ïîëîñòè ïîä äàéñòâèàì ïðèì ảñè Re â äâîéí úõ ñèñòàì àõ è èñ÷ảçíîâáí èàì ýôié ïîëîñòè ïðè äî áàâëáí èè ïðèì áñè Nb â òðiéí úõ. Î áà ï áðaõîäà ïðî èñõîäÿò ïðè ï áðáñá÷áí èè îäíîé è òlé æà êðèòè÷ảñêîé òî÷êè ýëáêòðîííîîâî ñï áêòðà Mo ï ðè ñì àùáí èè ýí áðãèè Ôàðì è â ïðîòèâîïîëîæí úõ í àï ðàâëáí èÿõ. Ýòî ïîäòâáðæäààò ýëáêòðîííóþ ïðèðîäó ì àêñèì óì à äèôôóçíîé ֈñòè òàðì îýäñ è äàííóþí àì è òðàêòîâêó í àáëþäààì îãî ÿâëáí èÿ. 2. Î dî âaäai î êî eè +añdâai i î a ñdâai ai ea daî de n ýêni adel ai dî l. Î î eo +ai a âaë e +ei a ýi adãade +anêî aî çaçî da $E_c - E_F^0 \approx 0.02$ ýÂ äeÿ Ì î ï de edede +anêî e êî i cai ddace 6,1 ýe aed dî i / adî l.

3. Èç dàl ï aðàdoðí úõ çàâèñèl î ñdáé ai î l àëè daði î ýäñ î ï ðaäaëai û çi à+ái èy ï aðàl adða ðaññaÿi èy ýëaêdðî i î â ï ðèl añÿõ Γ äëy äâî éi úõ è dðî éi úõ ñèñdàl . Èç ýdèõ æa ýêñï aðèl ai daëüi úõ äài í úõ óñdai î âëai ndaï ai i î é çàêî í ól ai üøai êÿ ai î l àëè äèôôóçi î é +àñdè daði î ýäñ ñ èçl ai ai èàl à ai ï aðàdóðû â èi daðâaëa $\Gamma < \hat{O} < 200$ Ê: $\alpha/T \sim \hat{O}^{-0}$, ãaa x, ï î i àøèl äài í ûl , ñî ñdaâëÿad 0,5–0,6, +òî õi ði øî ñî ãëàñóadñÿ ñ daî ðèaé [8,21].

4. Éç fîîîîfibàâëáí ey àíîì àëèè bàðì îýäñ ñ àíîì àëèyì è fiâaðõi ðî âî äÿùèõ õàðàêbàðèfibèê i ðè ÝÒÏ ì îæíî fiäaëàbü âûâîä, ÷bî i ðèðîäà ýbèõ àíîì àëèé î äí à è bà æa. Ï îýbîl ó, âî çì îæíî, bàêóþ èäaî ëî ãèþ ì îæíî èfii î ëüçî âàbü äëy i ðîãí î çèðî âàí èy fiâî éfibâ äðóãèõ fièfibài, â bîì ÷èfiëa è fiâaðõi ðî âî äÿùèõ fi âûfiî êèì è $O_{\rm fi}$.

1. È. Ì . Ëèôøèö, ÆÝÒÔ 38, 1569 (1960).

- Á. Ä. Ëàçàðàâ, Ë. Ñ. Ëàçàðàâà, Â. È. Ì àêàðîâ,
 Ò. À. Èãí àòüàâà, ÆÝÒÔ 48, 1065 (1965).
- Â. È. Ì àêàðîâ, Â. Ã. Áàðüÿõòàð, ÆÝÒÔ 48, 1717 (1965).
- 4. Ò. À. Èãí àòüáâà, Â. È. Ì àêàðîâ, Þ. À. ×àðàâàíü, ÆÝÒÔ 67, 994 (1974)
- 5. È. β. Âî ëûí ñêèé, Â. È. Ì àêàðîâ, Â. Â. Ãàí í, ÆÝÒÔ **68**, 1019 (1975).
- À. Êðèâîãëàç, Òþ-Õàî, Ôèçèêà ì àòàëëîâ è ì àòàëëîâàäáí èà 21, 817 (1966).
- Â. Ã. Âàêñ, À. Â. Òðàôèëîâ, Ñ. Â. Ôîìè÷àâ, ÆÝÒÔ 80, 1613 (1981).
- A. A. Âàðëàì îâ, A. Â. Ï àí öóëàÿ, ÆÝÒÔ 89, 2188 (1985).
- 9. Â. Ñ. Åãi đi â, À, Í. Ôàäi đi â, ÆÝÒÔ 85, 1647 (1983).
- 11. Å. Ì. Ėċôøċö, Ë Ï. Ï ċòààâñêèé, Ôċçè÷âñêàÿ êèí àòèêà, Í àóêà, Ì îñêâà (1979); À. À. Àáðèêîñîâ, Ââàäai èa â òàî ðèþ í îði àëüí ûõ ì àòàëëîâ, Í àóêà, Ì îñêâà (1972).
- Ò. À. Èãí àòuiaâà, Þ. À. ×aðaâàí u, Ï èñuì à â ÆÝÒÔ 31, 389 (1980).
- À. Èãi àòuaâà, Â. Â. Âaíí, À. Í. Âaëèêîäíûé, ÔÍ Ò 20, 1133 (1994).
- 14. À. Í . Âàëèêî äí ûé, Í . Â. Çàâàðèöêèé, Ò. À. Èãí àòüàâà, À. À. Þ ðãàí ñ, Ï èñüì à â ÆÝÒÔ 43, 597 (1986).

- F. G. Morin and J. P. Maita, Phys. Rev. 129, 1115 (1963).
- 16. W. Royal Cox, D. I. Hayes, and F. R. Brotzen, Phys. Rev. 7, 3580 (1973).
- Â. Ã. Áàðüÿõòàð, Â. Â. Âàíí, Â. È. Ì àêàðîâ, ÔÒÒ
 14, 1715 (1972).
- 18. Í . Â. Çàâàðèöêèé, À È. Êîï áëèîâè÷, Â. È. Ì àêàðîâ, À. À. Þ ðãáí ñ, ÆÝÒÔ 94, 6 (1988).
- 19 D. L. Davidson and F. R. Brotzen, Acta Metalurgica 18, 463 (1970).
- 20. Í . Â. Çàâàðèöêèé, Î . Å. Î ì àëüÿíîâñêèé, ÆÝÒÔ
 83, 1182 (1982).
- À. À. Àáðèêî ñî â, À. Â. Ï àí öóëàÿ, ÔÒÒ 28, 2140 (1986).
- R. I. Iverson and L. Hodges, Phys. Rev. B8, 1429 (1973).
- Â. È. Ì àêàðîâ, Â. Ã. Áàðüÿõòàð, Â. Â. Ãàíí, ÆÝÕÔ 67, 7, 168 (1974).
- 24. A. C. Lin, F. R. Brotzen, and R. B. Loftin, J. Appl. Phys. 51(3), 1655 (1980).

Singularities of thermopower of Mo–Re, Mo–Re–Nb alloys and electron-topological transition in these systems

T. A. Ignatyeva and À. N. Velikodny

The anomalous behavior of thermopower α of the $Mo_{1-x}Re_{\tilde{0}}$, $Mo_{1-x-v}Re_{x}Nb_{v}$ alloys has been investigated in a wide temperature and impurity concentration ranges (in the limits of a solid solution). The extremum in the dependence $\alpha(C)/T$ at 10 K for these systems observed at the same electron concentrations ≈ 6.1 electron/ atom, testifies to the presence of a critical point E_c in the electron spectrum of Mo, at which there is an electron topological transition in Mo under the action of importities. By the available theoretical concept on electron spectrum of Mo the nearest E_c higher then E_E^0 , corresponds to the band bottom, at intersection of which a new electron sheet of the Fermi surface appears. On double systems the new sheet of the Fermi surface occurs due to the impurity Re, while in triple systems if vanishes due to the imputity Nb. The quantitative comparison of the theory with the experiment allowed us to define a clearance $E_c - E_F^0$ as being equal to ≈ 0.02 eV. These results are in agreement with those obtained from the superconducting characteristics.